

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSKEGA ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Ljubljani, Selenburgova
ulica 6/I
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. — Bräuhäusgasse 84.

Izšla saka 1. v mesecu.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina:
za celo leto 4.40 K
za pol leta 2.20 K
za četrt leta 1.10 K
Po imezna številka 18 vin.

Štev. 17 in 18.

V Ljubljani, 1. septembra 1916.

Leto XX.

**Pisarna železničarskega
deželnega tajništva se na-
haja odslej: Selenburgova
ulica 6/I v Ljubljani.**

Gospodarski razvoj in bodočnost strokovnih organizacij.

Eden najveselejših prikazov iz strohotne vojne dobe je brez dvoma zmagovalna organizacijske misli, ohranitev solidarnosti. Nič nas ne preseneti dejstvo, da prihajajo najbolj navdušena priznanja do organizacij iz strelskih jarkov, saj posredujejo ravno strelski jarki grozno resni nazorni nauk, da je poedinec kakor bilka v vodi, da pa je medsebojna pomoč neprecenljive vrednosti. Obenem so pa tudi ta priznanja iz strelskih jarkov pogum vlivajoč pojav, ki nas navdaja za bodočnost z najlepšimi nadami. Ljubezen do strokovne organizacije, skrb zanjo, ki se izražata v tolikih vojnih pismih s fronte, sta neizmerno dragoceni zaklad, trdno poročstvo, da v najkrajšem času lahko izravnamo škodo vojne, kakor hitro nastopijo normalne razmere.

Kaj bomo potrebovali po vojni tudi še strokovne organizacije? Kaj nismo slišali v teh časih toliko svečanih izjav od vseh strani, da so zasuti prepadi med strankami, da se vsi solnično in radijem v svetem premirju? To-le vprašanje je zastavil pred kratkim neki list podjetnikov: Med vojno smo stali v strelskem jarku proletarec in tovarnar drug poleg drugega in v zaledju smo nosili gospodarska bremena vsi enako, ali ni torej že dovolj boja? Žal, da so razširjena taka naziranja tudi med delavstvom in bolj razširjena kakor bi kdo mislil. Najbrže je pobegnilo tudi za to tako visoko število delavcev iz strokovnih organizacij, ker se jim je zdela teorija v soglasju med delavcem in podjetnikom neizmerno lepa. Drugi, ki nas teorija v premirju ni spravila niti za trenutek iz ravnovesja, temveč smo jo odpravili s pregovorom »sila kola lomi«, mi drugi vemo, da je zmedla tem ubežnikom le vojna misli, ali pa njihova razredna zavest in organizacijsko prepričanje ni bilo posebno globoko zasidrano. Ali naj bo že kakorkoli s temi maroderji, eno je gotovo, da je naša sveta dolžnost poučiti te ljudi v tem, kako silno so v zmoti.

Da si je ustvaril zatirani proletarec strokovno organizacijo, to je najneravnejše dejanje, to je rezultat najzdravejših misli. Proti stremljenju kapitalizma, ki ne pozna ne usmiljenja, ne obzirnosti, mora imeti proletarec protitež — organizacijo, ki ga ščiti in jači. Gotovo pa je, da ni nihče še trdil, da je strokovna organizacija sama na sebi namen in končni cilj našega organizatoričnega dela. Če izgine zatiranje proletariata, če preneha izkoriščanje, če dobi delavec popoln, neprikrajan uspeh svojega dela — seveda odpade s tem podjetnikov profit — tedaj

je dosežen cilj strokovnih organizacij, ker so strokovne organizacije le sredstvo na potu do tega cilja. Če je dosežen ta cilj, potem ugasne njihova pravica do življenja. Dokler pa ne dosežemo tega cilja, to se pravi, dokler ne postavi človeška družba na mesto sedanjega privatno-kapitalističnega družabnega in državnega reda socialističnega, toliko časa pa ostanejo strokovne organizacije prav tako nujna in neobhodna potreba kakor so bile doslej.

Zato so tudi nepotrebne »skrb«, da so postale organizacije vsled učinkov vojne nepotrebne. Razumemo, da je spravilo mišljenje marsikaterega delavca s tira, ker je videl, da poseza država v produkcijo in da določuje razdelitev blaga. Saj so skovali hitro za vojno gospodarstvo besedo »vojni socializem«. To je še povečalo zmedo. Seveda, kdor pa je opazoval z bistrim duhom razvoj gospodarstva med vojno, ta je kmalu ozdravel od vojnega socializma. Prič so se odredbe le začasne in drugič ni nihče toliko predrzen, da bi trdil, da so se omajali vsled teh odredb le za pičico starodavni temelji kapitalističnega načina proizvodnje. Vojnogospodarske odredbe, ki so bile nad vse potrebne, in ki so se izkazale vsaj deloma dobre, se gibljejo le na površju produkcijskega procesa. Nobenemu privatnemu kapitalistu niso odvzeli njegovih lastninskih in odločujočih pravic nad proizvodnimi sredstvi za blagor splošnosti in tudi ob njihov profit jih niso spravili, da bi dali delavcu uspeh njegovega dela, to se pravi, da bi dali nadvrednost pravnemu lastniku. Da se ne moti uspešnega poteka vojne in še iz drugih vzrokov, ki jih pa za enkrat — prav zaradi svetega premirja — ne moremo natančneje razkladati, so tudi kapitalistom nekoliko pristigli peruti. Ali kapitalistom priznavajo slej ko prej njihovo sveto »pravico« do profita, kajti država je zahtevala zase le dele in niti ne velikih delov; povrh tega so ostali kapitalisti tudi še povsem nemoteni lastniki proizvodnih sredstev. In zato je povsem neovrgljiva resnica, da so ostali vsi pogoji za delovanje strokovnih organizacij, da bi jih omajala vojna, niti najmanj.

Gospodarski razvoj pa tudi v vojnem času ne zastane. Politični in gospodarski učinki vojne dokazujejo, da se je okreplil kapitalizem bolj kakor v največjih procvitajočih dobah. To stoji vsak dan črno na belem v borznih poročilih. Izvršujejo se združitve, koncentracije, povišanja obratnega kapitala pod okriljem bančnega kapitala. Vzoredno s tem procvitanjem kapitalizma, propadajo mali obrtni obrati. Dunajski, mižarji in praški peki vedo o tem mnogo povedati. Prezreti pa tudi ne smemo na novo ustvarjenih premoženj, ki bi rada delovala. Ta premoženja bodo iztekla v industrijo in se bodo zadovoljevala z nizkim obrestovanjem. Po vojni bo omejeno svobodno preseljevanje delavstvu, pot v tujino bo otežkočena in ogromne množice delavstva ostanejo doma. Vsa ta dejstva izpričujejo, da bo potrebovalo delavstvo strokovne organizacije še mnogo bolj kakor prej.

Boj strokovnih organizacij gre na dve strani: Enkrat mora orati ledino na polju socialne politike — tukaj prihajata v poštev predvsem država in občina — drugič pa mora izsiliti boljše delovne in mezdne razmere po posameznih obratih. Ali je kje kak znak, da bomo opustili lahko v bodočnosti enega teh bojov? Le slabo poučeni in nemisleči delavci verujejo lahko v bajko o harmoniji med delom in plačilom zanj. Delavci pa, ki opazujejo vse, vedo, da postane v bodočnosti boj strokovnih organizacij še ostrejši. Ravno gospodarski razvoj vojnega časa nas uči, da prinese bodočnost strokovnim organizacijam hude, velike boje, kajti vojna je napravila bogate še bogatejše, ubožne še ubožnejše. In poostrena nasprotstva poostrejuje boje.

Imenovanje namestnikov strojevodij za strojevodje.

Državni poslanec, sodrug Tomschig je izročil po naročilu organizacije železniškemu ministru sledečo vlogo:

Vašo ekscelenco si usojam informirati po nalogu organizacije o upravičeni pritožbi strojevodij, katerim se zavlačuje doba za imenovanje za strojevodje tako, da jim je v škodo. Strojno osebje se pritožuje zlasti o tem, da se vrši to zavlačevanje v vojnem času in tako, da niso prizadeti prav nič poučeni o tem.

Kakor je razvidno iz priložene informacije, so izvedeli prizadeti uslužbenci šele sedaj o odloku c. kr. železniškega ministrstva iz lanskega leta, da se imenujejo s 1. julijem 1916 le oni namestniki za strojevodje, ki so napredovali s 1. julijem 1915 v plačilni razred po 1200 K. Nasproti svojim ponovnim prejšnjim obljubam je torej odredilo c. kr. železniško ministrstvo, da se imenujejo le oni namestniki za strojevodje, ki so bili eno leto v plačilnem razredu po 1200 K.

14. oktobra 1908 so bila pogajanja med c. kr. železniškim ministrstvom in zastopniki socialno-demokratske železničarske organizacije. Pri teh pogajanjih nam je obljubilo železniško ministrstvo k naši zahtevi

»da se imenujejo namestniki z začetno plačo po 1000 K po davkrat dveletnem napredovanju s 1200 K za strojevodje (poduradnike)« tole:

»Z izboljšanjem pri normiranju se omogoči tem uslužbencem, ako vodijo trajno stroj, da dosežejo s plačo po 1200 K poduradniško kategorijo.«

Na sejah centralnega odbora personalne komisije, dne 28. in 29. aprila 1914 je izjavil predsednik, c. kr. ministerialni svetnik dr. Boeß, na neko pritožbo člana centralnega odbora Hartenthalerja, glasom sejnega zapisnika, sledeče:

»Za normalno imenovanje za strojevodjo veljajo tele določbe: Dotičnik mora trajno voditi stroj, izkazati se mora z zadovoljivim službenim obnašanjem, imeti mora naj-

manj dvorazredni opis, biti že v plačilnem razredu po 1200 K in izkazati se mora z uspešno prestatim poduradniškim izpitom.

Po teh načelih se je postopalo tudi do lanskega leta. Zato je pa letos strojno osebje zelo ogorčeno, ker dobro pozna ta dejstva. K temu prihaja še to, da je v zadnjem času odredilo c. kr. železniško ministrstvo, da se naj uporabljajo tudi strojni kurjači za strojevodje. Ta odredba, ki škoduje strojevodjem in kurjačem na koristi, je bila izdana za to, ker primanjkuje strojevodij. Zavlačevanje termina za imenovanje za strojevodjo je pa v očitnem nasprotju s trditvijo, da primanjkuje strojevodij. Mimogrede opomnimo le to, da uporabljajo na stotine namestnikov pri kurjaški službi. Strojevodje trdijo zato z vso pravico, da naj vendar uporabijo najprej te ljudi za namestnike, in da naj jih imenujejo — tako kakor prejšnja leta — za strojevodje, kadar pridejo v plačilni razred po 1200 K, potem tudi ne bo več primanjkovalo strojevodij. Končno je razdraženo strojno osebje tudi zato, ker je izdana ta odredba v vojnem času, ko je izvršil vsak posameznik nadčloveško delo.

Skoraj ne verjamem, da se je izvršilo vse to z Vašo vednostjo in po Vaši volji. Če pa se je zgodilo z Vašo vednostjo, tedaj Vas preje gotovo niso seznanili s tem, na katere se lahko sklicujejo namestniki za svoje imenovanje za strojevodje. Zato se usojam prositi Vašo ekscelenco, da preišče natančno to zadevo, upoštevajoč pogajanja iz leta 1908 in obljube iz leta 1914, ki smo jih prej navedli. Za vse prizadete namestnike naj bo veljavno imenovanje za strojevodje od tistega dne, ko so dosegli plačilni razred po 1200 K. Prosim obvestila o rešitvi te zadeve.

Demokracija in tajna diplomacija.

Vedno iznova očitajo po različnih državah tajni diplomaciji, da je ona zakrivila to najstrašnejšo vseh vojn. Vojna je izbruhnila ob času, ko so hoteli vsepovsod z mrzlično naglico z oboroževanjem. To dejstvo je treba pomniti. Predpogoje vojne so ustvarjali po vseh državah, čeprav po nekaterih z geslom, da je vojna pripravljena nalibojše poročstvo za mir. Buržvazna demokracija je tekmovala večinoma s konservativci pri dovoljevanju vojnih kreditov, zlasti v demokratičnih deželah kakor na Francoskem, Angleškem in v Italiji. Da zagotavlja neprestano oboroževanje res mir, tega ne verjame danes pač nihče več; saj že prej niso zapali vsi temu utemeljevanju. Kjer se je pojavljalo po posameznih državah zapreke pri oboroževanju, so nastajale večinoma iz strahu pred velikimi stroški, a ne zaradi protivnosti proti nakopičenemu vojnemu materialu. Stranke, ki so se naslonile na davčno politiko, uganjajo drugačo davčno politiko nego stranke, ki se naslanjajo na določene razrede v državi. Davkov ne plačuje skoraj nihče rad. Ali tudi za oboroževanje vojna? Brez denarja ni godbe. Kdor je zasledil razprave pri dovoljevanju kreditov za oboroževanje na suhem in morju, je spoznal, da je bilo ugovorov proti oboroževanju, temveč le proti višini stroškov. Proti načelu oboroževanja ni nastopila nikdar nobena stranka, pa če je imela še tako demokratična načela; izvzeti so le redko sejani, idealni prijatelji miru.

Že v mirnih časih so ugovarjali demokratični elementi tajni diplomaciji. Saj je bistvo demokracije ravno v tem, da izroča odločitve o usodi držav ali narodov zastopnikom ljudstva. Ali zahteva po odpravi tajne diplomacije se ni povzpela nikjer do folike ostrine, da bi dejala: Dovolimo kredite za oboroževanje, če odpravite tajno diplomacijo. Z gotovostjo se pa seveda ne more konstatirati, v koliko so odločevala pri zahtevi demokratičnih elementov po odpravi tajne diplomacije načelni in praktični razlogi. Na Angleškem, Francoskem in v Italiji velja načelo, da mora soglašati večina parlamenta z vojno napovedjo, drugače se ne sme izvršiti. Skoraj

izključeno je, da bi postavili v teh državah ljudske zastope pred dovršena dejstva, ali da bi jih presenetili. V teh državah so odvisne vlade od ljudske volje in ljudskega mnenja mnogo bolj kakor drugod. Brezpogojno se lahko trdi, da pomenja po teh državah tajna diplomacija vse kaj drugega nego n. pr. na Ruskem. V demokratičnih državah sta delovanje in moč tajne diplomacije zelo omejeni. Zatorej je trditev, da je zakrivila edinole tajna diplomacija sedanjo vojno, precej dvomljive vrednosti.

Noben demokrat, zlasti pa še noben socialni demokrat ne bo zagovarjal obstoja tajne diplomacije ali pa hotel razbremeniti njen delež tej strašni vojni. Zelo stara zahteva najnaprednejše demokracije je, da se odločijo o vojni ali miru in v državnih pogodbah ljudski zastopi. Tudi če se izpolni kdaj ta zahteva povsod, ni s tem že zagotovljen mir. Pogaja se lahko, da zahteva vse ljudstvo, ali vsaj večina ljudstva, vojno; seveda napadalno vojno, ker je obrambna vojna skoraj nekaj samo po sebi umljivega. Dokler velja vojna za »ultimo ratio« za zadnje sredstvo, toliko časa bodo vojni tudi brez tajne diplomacije. Socialna demokracija stoji po razmerah, kjer bi bilo to zadnje sredstvo popolnoma odpravljeno. Meščanske stranke pa so prepričane, da ni mogoče ustvariti nikdar takih razmer.

Po državah z absolutno demokratično ustavo je skoraj izključeno, da bi se dalo ljudstvo kar slepo poriniti v vojno stanje. Kajti kjer ni tajne diplomacije, tam odločuje o vojni in miru, o državnih pogodbah, ljudski zastop. Demokratično sestavljen ljudski zastop pa uvaža temeljito vse razloge, preden se odloči za to ali ono. Iz ljudskega zastopa se razširi to gibanje med ljudstvo samo in ustvari vse drugačno razpoloženje, kakor če pridejo odločilni dogodki kar čez noč.

Kako so delovali socialni demokratje proti draginji.

Vprašanje, za katero se zanima danes vsakdo, pa naj bo drugače popolen ignorant, je vprašanje o draginji. Vsakdo razmišlja, kako vendar nastane taka neznosna draginja, ki preti ugonobiti toliko eksistence. Kdor se ni zanimal nikdar za narodno gospodarstvo in politično življenje, temu je seveda postanek draginje, knjiga s sedmimi pečati. Danes se ne more skoraj nič ukreniti proti draginji, ker mora molčati ljudstvo in ker spi naš parlament nezdravno spanje. V miru je bil čas, da bi se zaprle vse one tvornice, iz katerih vro sedaj oderuštvo in navijanje cen, brezmejna špekulacija in prikrivanje zalog. Socialno-demokratični poslanci so hoteli zgraditi s svojim delom v parlamentu trdne jezove, preko katerih ne bi prodrla vsa ta nesnaga, a meščanski poslanci so ovirali sistematično njihovo delo. V naslednjem navajamo najmarkantnejše predloge socialno-demokratičnih poslancev v avstrijskem parlamentu od leta 1911. dalje, ki so imeli vsi protidraginjski namen. Te predloge vemo ceniti šele sedaj, ko nas hoče udušiti najnesramnejše egoistično delovanje različnih kartelov, špekulantov i. t. d.

Proti stanovanjskemu pomanjkanju in stanovanjski draginji.

1. Načrt zakona za razlastitev občinskih zemljišč, s katerim bi dobile občine pravico, da porabijo razlaščena zemljišča za občekoristno delovanje.

2. Načrt zakona, s katerim se izpremeni določbe o hišnonajemniškem davku, o hišnorazrednem davku in o pet odstotnem davku donosa hiš, ki so proste hišnonajemniškega davka na sledeči način:

- a) poslopja, ki se zgrade po pravomočnosti tega zakona, so oproščena vsakega davka;
- b) davek za starejša poslopja se naj polagoma znižuje;
- c) za razkošne stavbe (gradove, vile i. t. d.) se uvede poseben davek.

3. Načrt novele k zakonu o pristožbinah, s katero se razveljavijo pristožbine v prometu z

zemljišči in se uvede namesto teh pristožbin državni davek na prirastku vrednosti in stavbinska pristožbina za nezazidana stavbišča.

Proti draginji mesa.

Vlado pozivljamo:

1. da ugotovi, brez vseh nadaljnjih pogajanj z Ogrsko, vsaki prošnji za uvoz prekomorskega mesa; uvozna dovolitev naj ne bo omejena ne po času ne po množini;

2. da uvede pogajanja s Srbijo o sklepu trgovinske pogodbe in sicer v tem smislu, da prizna Srbiji primerne ugodnosti avstrijski industriji, Srbiji pa se dovoli neomejen uvoz klavne živine in mesa.

Proti draginji mleka.

1. Iz sredstev fonda za unovčenje živine naj se zgrade v bližini velikih mest in industrijskih okrajev, državni mlekarški obrati, ki naj jih upravlja država sama in naj direktno oddaja mleko po svojih cenah občinam in konsumnim zadrugam;

2. za prevažanje mleka po državnih železnicah naj se določi nizek enoten porto; država naj nabavi ohlajajoče vozove za prevažanje mleka in vse priprave za nakladanje in izkladanje in naj izroča ta sredstva tudi občinam in zadrugam.

Proti draženju žita, moke, stročnega sočivja in krme

pozivljamo vlado, da uvede takoj pogajanja z ogrsko vlado, da se odpravijo od časa do časa carine na to blago.

Proti draženju sladkorja

pozivljamo vlado, da razveljavi takoj odredbe, ki prepovedujejo promet s saharinom.

Proti draženju krompirja in špirita

pozivljamo vlado, da predloži takoj poslanski zbornici zakonski načrt glede izpremembe določb o obdavčenju špirita in sicer v tem zmislu, da se popolnoma odpravijo vse direktne in indirektne nagrade žganjekuhom.

Proti podražitvi petroleja.

Rafinerijam za petrolej in rudnikom za petrolej naj se takoj odvzamejo vse ugodnosti, naklonjene od države, ako takoj ne znižajo ceno za petrolej.

Proti podražitvi premoga

pozivljamo vlado, da predloži poslanski zbornici takoj novelo k rudniškemu zakonu, s katero naj se zakonito določijo vse priprave za razlastitev premogokopov.

Proti oderuškim cenam kartelov.

1. Vlada naj poroča kakor najpreje mogoče o tem, če že obstoje in v koliko obstoje predpogoji za monopoliziranje predvsem veletrgovine z železom, s sladkorjem, s pivom, petrolejem, premogom, z milom in drugim blagom, podraženi vsled kartelov in če že obstoje pogoji, da se monopolizira tudi proizvodnja tega blaga;

2. vlada naj predloži poslanski zbornici zakonski načrt o ureditvi kartelov in sicer o taki ureditvi, da se popolnoma odloči ureditev kartelov od koalicijske pravice delavcev. Zakon o kartelih mora veljati za industrijske in agrarne kartele, zlasti za kartele mleka; zakon mora dajati državi upravljalno oblast, da nastopi proti oderuškim cenam kartelov, a obenem mora zagotoviti delavstvu v karteliranih obratih učinkovito varstvo proti premoči koncentriranega kapitala;

3. dokler ne postane kartelni zakon pravomočen, naj nastopi vlada proti oderuštvo kartelov s tem, da jim odvzame vse priznane ugodnosti na državnih železnicah in naj se ravna strogo po vseh obrtnopravnih in davčnih predpisih napram kartelom.

Proti oderuškomu delovanju mešetarstva

pozivljamo vlado:

1. poslanski zbornici naj se predloži zakonski načrt, s katerim se oproščajo konsumne zadruge popolnoma pridobniškega davka;

2. poslanski zbornici naj predloži zakonski načrt o zadrugah v zmislu zahtev osrednje zveze konsumnih društev;

3. političnim deželnim oblastim naj ukaže, da postavijo maksimalne tarife za vse vsakdanje potreščine, ki jih draže v nadrobni prodaji po dogovoru.

Avtonomni carinski tarif.

Vlado pozivljamo, da sklene novi carinski tarif, ki pride leta 1917. v veljavo, na takšni podlagi, da odpade carina na žito, krmo, živino, meso, železo, sladkor in kavo in da zniža carine na blago, podraženo vsled kartelov.

Izpred sodišča.

Penzija padlega železničarja.

Načelno važna razsodba.

Adjunkt severne železnice, Viljem Sieben, je padel 23. novembra 1914 v Srbiji. Njegovi vdovi so izplačevali prvotno od 1. decembra 1914 dalje penzijo letnih 792 K na podlagi pokojninskega štatuta severne železnice. S poznejšim odlokom pa je razveljavilo železniško ministrstvo ta sklep in je obenem odredilo, da gre vdovi le razlika med vojaško pokojnino, ki znaša zanjo 750 K in civilno penzijo, torej le 42 K. Milostnim potom niso zahtevali povrnitve preveč izplačanih znoskov do julija 1915.

Vdova, Margareta Siebenova, je napravila po odvetniku dr. L. Löwu tožbo proti železniški upravi in zahtevala sklep, da ji gre, od direktije severne železnice priznana pokojnina na letnih 792 K, po pravici in da je odtegljaj penzije, dovoljen jej od vojnega ministrstva letnih 750 K, nedopusten. Zahtevala je tudi povračilo diferencialnih vsot od 1. septembra 1915 dalje. Trgovsko sodišče je ugodilo trjeni tožbi v polnem obsegu.

Ta razsodba je načelne važnosti za vse uslužbenke državnih železnic. Sodišče je opiralo svojo razsodbo na § 88 službenega reda državnih železnic, ki govori o ravnanju z uslužbenci ob mobilizaciji in vojni. Odstavek peti tega paragrafa določuje, da veljajo za člane invalidnega, starostnega in oskrbnega zavoda prav tiste določbe, če so ponesrečili v službi ali v vojni in če je umrl uslužbenec v vojni, tedaj veljajo te določbe za njegovo družino. S to določbo so si pridobili uslužbenci državnih železnic še posebne pravice, ki jih ravno razlikujejo od drugih državnih uradnikov. Ker pa pokojninski fond severne železnice, h kateremu prispeva država le določeno vsoto, ni v nobeni zvezi s splošnim pokojninskim fondom za državne uradnike, zato v tem primeru ne plačuje država dvojne penzije, kar hoče zabraniti zakon iz leta 1887. Iz teh razlogov je ugodilo sodišče pritožbi vdove Siebenove.

Iz okrožnic.

Iz okrožnic.

Odpoved službe delavcev na državnih železnicah. C. kr. železniško ministrstvo odreja v sporazumu s c. kr. domobranskim ministrstvom sledeče: Ako odpove službo stalen ali nestalen delavec, ki ima še črnovojniške obveznosti, tedaj naj se vzame odpoved na znanje. Takoj pa mora službeno mesto prositi po najkrajšem potu za vpoklic teh delavcev kot črnovojniških delavcev na njihovem dosedanjem službenem mestu.

Vsem članom bolniških blagajin c. kr. državnih železnic. 20. junija 1916 je bil odprt dom za rekonvalescentne železničarje v Neulengbachu, kjer je še nekaj prostorov praznih. Na to opozarjamo vse naše zaupnike in lokalne komisije. Ako vedo za tovariša, ki je potreben še zdravljenja v tem domu (glej zadnjega »Železničarja«, kjer so objavljene določbe za sprejem), naj ga opozore, da zaprosi za sprejem.

V nedeljo, dne 6. avgusta, je bil v Ljubljani pri Orehku društven shod krajne skupine Trst I. z dnevnim redom: Poročilo o stanju tožbe evakuiranih delavcev proti južni železnici na izplačilo prehranine. Udeležba je bila izredno velika. Na shodu je poročal sodrug Kopač v slovenskem in italijanskem jeziku. Govornik je dejal, če so bili delavci prisiljeni nastopiti to pot, so to storili šele tedaj, ko so prišli do prepričanja, da so

brezvspešne vse dosedanje intervencije pri generalnem ravnateljstvu. Zadeva se nahaja sedaj pri senatu dunajske deželne sodnije za trgovinske zadeve. Upajmo, da bode c. kr. sodišče upoštevalo kritičen gospodarski položaj prizadetih delavcev in razsodilo v njih prilog. Vsem drugim govoricam, katere krožijo po železnici, se ima narediti s tem pojasnilom konec. Po kratkem nagovoru je sodrug Bahun zaključil shod.

Vojno gospodarska oskrba za železničarje.

Državni poslanec, sodrug Tomschik, je interveniral pri železniškem ministrstvu v zadevi denarnih podpor za avgust in november. Zahteval je, da dobe vsi uslužbenci najmanj tako visoke podpore, kakršne so dobili v zadnjih štirih mesecih lanskega leta. Železniško ministrstvo je nato izjavilo, da ne more ugoditi tem zahtevam in sicer za to ne, ker ugovarja finančno ministrstvo. Zato pa je nakazalo železniško ministrstvo direktijam sredstev, iz katerih dobe uslužbenci, ki so brez postranskih dohodkov, posebne denarne podpore. Ker pa direktije molče o teh sredstvih, zato podajamo našim članom odredbo c. kr. železniškega ministrstva z dne 4. julija 1916, kjer so odrejene denarne podpore za avgust in november 1916. Ta odredba se glasi:

Denarne podpore za avgust in november 1916.

Za avgust in november 1916 se dovoljujejo oženjenim, vdovljenim in ločenim uradnikom X. in IX. činovnega razreda, dalje uradniškimi aspirantom in volonterjem, potem oženjenim, vdovljenim in ločenim poduradnikom in slugam in s tem enako uvrščenim pomožnim poduradnikom, pomožnim slugam in diurnistom, ki imajo dva ali več nepreskrbljenih otrok, sledeče podpore:

a) za uradnike, uradniške aspirante in volonterje:

b) za pouradnike in sluga in s tem uvrščenim pomožnim uslužbencem:

Te denarne podpore prejmejo le resnično potrebni uslužbenci. Od podpor so izključeni: uslužbenci, ki prejema po svojih lastnih dohodkih, izdatne postranske prejemke, pa če ti pritekajo iz službenega razmerja ali iz lastnega premoženja ali postranskega posla, dalje uslužbenci, ki imajo, čeprav tako majhno kmetijo, ki olajšuje življenje. Izvzeč so tudi uslužbenci, ki prejema trajno polne dijete in pristojbino za prehrano, uslužbenci, izposojeni po službenem predpisu J-19 in uslužbenci, dodeljeni vojaškim železniškim oblastim. Uslužbenci, ki prosijo za te podpore, naj zaprosijo zanje ustno pri neposrednem uradu.

Te doklade seveda niso prav v nobenem pravem razmerju s sedanjo draginjo živil in zato je izročila naša organizacija železniškemu ministru spomenico, kjer zahteva:

Povišanje sedanjih draginskih dokladov tako, da bodo še enkrat višje za delavce in uslužbenke, oskrbo z živili, izgradbo kuhinj za osobe, prekrbo s čevlji, t. d.

Dalje je izročila naša organizacija železniškemu ministrstvu še eno spomenico. V tej zahteva, da se poviša prehranina za eksponirano osobe in da se povišajo vlakospremljevalnemu in strojnemu osebju vozne pristojbine. Glavne zahteve v tej spomenici so sledeče:

1. Finančno ministrstvo je odredilo dne 27. julija 1916, da se povišajo vsem poduradnikom in slugam v državni službi prehranine za 50 odstotkov. Vzporedno k tej odredbi naj se dovoli vsem eksponiranim poduradnikom in slugam c. kr. državnih železnic in sicer vsem kategorijam, če opravljajo kakoršnokoli službo kot eksponirani uslužbenci, prav tako visoko povišanje.

2. Vlakospremljevalnemu osebju v direktijskih okrožjih Inmost, Trst in Beljak in v okrož-

jih severnega vojnega ozemlja naj se dovoli, če ne prejema več pristojbin po predpisu I-19, da si zaračunajo najmanj 16 ur na dan voznih pristojbin »za vožnjo v službi«.

3. Vsemu eksponiranemu in domačemu strojnemu osebju naj se dovoli 50 odstotno povišanje mesečnih voznih pristojbin (urnina in kilometer-ske pristojbine).

Pariška gospodarska konferenca.

Četverozveza je imela v juniju gospodarsko konferenco v Parizu, da se dogovori o enotnem nastopu proti centralnim državam. Sklepi te konference so tudi za delavstvo zelo zanimivi. Konferenca se je zedinila na dvoje vrste sklepov: Prvič sklepi za čas vojne in drugič sklepi za čas po vojni. Za čas vojne hoče preprečiti četverozveza vsa dovoz živil centralnim državam in tudi nevtralne države hoče prisiliti, da ustavijo vso trgovino z Avstro-Ogrsko in Nemčijo. Švica, Norveška, Švedska, Danska in Holandska ne smejo izvažati nobenega blaga v centralno državo. Podjetja nevtralnih držav, ki izvažajo blago v dežele, sovražne četverozvezi, pridejo v takozvani »črni seznam«. Angleška je namreč sestavila seznam vseh onih tujih podjetniških tvrdk, s katerimi ne smejo kupčevati angleški državljani. Dalje je sklenila konferenca, da ustavijo vse trgovske ladje nevtralnih držav na morju, če so le količak na sumu, da prevajajo blago za centralni državi. Take ladje odvedejo v kako angleško пристanišče, kjer jih takoj preiščejo.

Po končani vojni hoče četverozveza začeti gospodarsko vojno proti centralnim državam. Države četverozveze so se na pariški konferenci zavezale, da izmenjavajo le med seboj naravna pomožna sredstva kakor delavce, sirovine in stroje. Med seboj uvedejo države četverozveze po vojni nižje carine kakor pa nasproti centralnim državam in hočejo kolikor le mogoče izključiti Nemčijo in Avstro-Ogrsko od svoje trgovine. Torej z eno besedo: bojkot centralnim državam.

Takoj po pariški konferenci četverozveze so se oglašili iz držav četverozveze same podjetniki in nacionalni ekonomski dokazi, da so ti sklepi kratkoma neizvedljivi. Rusija in Italija imata v mirnih časih tako velik izvoz agrarnih pridelkov v centralni državi, da bi bili gospodarsko uničeni, če ustavita ta uvoz. Tema državam je za izvoz svojih pridelkov najkrajša pot v centralni državi in najkrajša pot za uvoz industrijskih produktov iz centralnih držav. A tudi angleška trgovina bi bila hudo prizadeta, če ne bi mogla več trgovati s centralnim državam. Ena šestina angleškega izvoza je šla pred vojno v Nemčijo in Avstro-Ogrsko.

Vse sklepe pariške gospodarske konference je bolj narekovało politično sovraštvo nego pa gospodarsko razumevanje, kajti nobena država se ne bo obdala po vojni s kitajskim zidom.

Moralične sile.

30. junija je govoril ameriški predsednik Wilson v nujorskem časnikarskem klubu tele značilne besede:

Kadarkoli sem raziskoval zgodovino, vedno sem prišel do spoznanja, da so največje sile na svetu in tudi edine, ki so trajne, le moralične sile. Kot dokaz za to imamo izpoved kompetentne priče, namreč prvega Napoleona, ki je izrekel zadnje dni svojega življenja, ko je premočeval zgodovino človeštva, sodbo, da ni ustvarila sila še nikdar nič trajnega.

Upam si izreči, da tudi sedaj ne ustvari sila, ko se odigrava onstran oceana velikansko borenje, nič trajnega. Kar bo trajno, to se ustvari šele pozneje, ko bodo odprti izidi sodbi človeštva, kajti edino, kar daje svetu trajnost, je ravno ta nema, vztrajna, vsemogočna sodba človeštva. Semintje obrzi sila stvari v ravnovesju, dokler ne obrazi čas sodbe. Ali nikdar še ni bila

moč, ki se ni izvrševala v soglasju s to sodbo, zmagojoča predmoč.

Ona beseda iz ameriške zgodovine, na katero sem najbolj ponosen, je napisana v uvodnih stavkih izjave neodvisnosti, kjer pravi pisatelj, da zahteva spoštovanje pred sodbo človeštva, da obrazloži vzroke svojega početja.

Z mirno vestjo lahko rečem, da bi zahtevalo vsaj nekoliko spoštovanja pred sodbo človeštva od onih, ki so pričeli sedanjo evropsko vojno, da razjasne povode. Ali za to spoštovanje se niso brigali in obračun pride s koncem.

Za to sem se tudi odločil, naj bo moja osebnost usoda kakršnakoli, da se zavzamem za to sodbo človeštva. Osebnost mi je vseeno, kako se glasi sodba sedmega novembra (dan volitve predsednika, če imam le upanje, da bo sodila sodba bodočnosti v moj prid. Ne v moj prid zaradi mene kot osebe, kajti kaj pomenja to, temveč v moj prid kot poštenega in vestnega besednika velikega naroda.

Nekateri ljudje žive v neumni misli, da prihaja moč kakega naroda od zgoraj. To ni res. Moč prihaja od z dolaj. Sila in moč drevesa ne gre iz cvetov in sadov doli v korenine, temveč iz omrežja korenin skozi temne hodnike zemlje, kjer je vir vse moči, ki se izraža v cvetju in sadu. Vem, da vre počasi iz tihih, nemih mas ameriškega ljudstva moč, sok moralnega namena, pravičnosti in spoštovanja pred človečanstvom, ki tvori dragocene vrednosti ameriškega ljudstva.

Vodil sem vseučilišče, ali nikdar se nisem udajal mnenju, da se narejajo vladajoče sile potom vseučilišč. Vedel sem, da je najvišje, kar more izvršiti vseučilišče, če izpolnjuje svoj poklic, da razlaga moralne sile. Naj spoznava mladina resnico vseh resnic, da ne zmore nihče drugi te vladajoče sile kakor oni, ki ni z vsakim svojim utripom v zvezi z ideali človeštva, ki se povspenjajo tako počasi po strminah, ki se zopredstavljajo napredku od začetka sveta.

Prišel sem zato semkaj, da vas spomnim, da ne tvorite vi Zedinjenih držav, da jih ne tvorim jaz; da je nekaj večjega, silnejšega in veličastnejšega kakor mi, da je rojeno iz ideala, da obstoja le tedaj, če sledimo kljub vsem neprilikam temu idealu, za katerega smo pripravljeni umreti vsi, ki ga ljubimo vsi in to je Amerika.

Iz organizacije.

Krajna skupina Ljubljana II. »Splošnega prav. in strokovnega društva za Avstrijo« sklicuje za ponedeljek 4. septembra ob 7. zvečer v gostini g. Celarc, Kolodvorska ulica 165 v Spodnji Šiški redni občni zbor z dnevnim redom: 1. Poročilo društvenih funkcionarjev; 2. volitev novega odbora; 3. poročilo o započetih akcijah za draginjsko doklado.

Članom krajne skupine Ljubljana I. naznanjamo, da je odprta društvena knjižnica vsako sredo od 7. do 8. ure zvečer v društvenih prostorih v goslini g. Miklavca, Komenskega ulica št. 36. Kdor si hoče izposoditi knjigo, se mora izkazati s člansko knjižico. — Odbor se iskreno zahvaljuje sodrugu Ivanu Petku za darovane knjige in želi, da bi našel mnogo posnemalcev.

Krajna skupina Trst II. je imela 8. julija občni zbor. Pri volitvah so bili izvoljeni v odbor sledeči sodrugi: predsednik: Boumassar Valerio, predsednikova namestnika: Teugg Franc in Vodenak Josip; 1. blagajnik: Sadel Jakob; 2. blagajnik: Vetric Vincenc; 3. blagajnik: Bischof Franc; 4. blagajnik: Schojer Matija; 1. zapisnikar: Bončina Franc; 2. zapisnikar: Mar Franc; 1. knjižničar: Nepužlan Ivan; 2. knjižničar: Travisan Edvard; revizorji: Schnabl Tomaž, Vajdič Anton; odborniki: Zink, Tschofenig, Meze, Uschan, Wirtitsch, Franz, Marchl, Kreuzer, Gupf, Klokočevnik, Čeč, Štefula, Švara, Šauli, Erath, Wagner. Vsi dopisi naj se pošiljajo na naslov predsednika: Boumassar Valerio, Trst, Via dell Lloyd št. 26; vse denarne zadeve rešuje Sadel Jakob, Trst, via Giovanni Schiaparelli št. 14. Sodrug Škrbec, vratar v Trstu, je pooblaščen, da sprejema prispevke.

Svarilo. Vse železničarje ponovno opozarjamo, naj ne prenašajo vesti z bojne črte v zaledje, zlasti še takih ne, ki niso resnične. Kakor smo izvedeli od dobro poučene strani, bodo postopale oblasti z vso strogostjo proti onim, ki raznašajo neresnične vesti.

Kuhinje za železničarsko osebje so se obnesle po nekaterih krajih prav dobro. Zlasti zglede je urejena kuhinja na ljubljanski postaji južne železnice. Ljubljanski postajenačelnik je v tem oziru res mož na svojem mestu. Kuhinja ni le dobro preskrbljena z živili, temveč se odlikuje tudi z največjo snago. Vedno toplo črno kavo dobivajo železničarji po 12 vinarjev; obed brez mesne juhe in mesa velja 30 vinarjev. Povsod seveda ni tako vzgledno urejenih kuhinj kakor v Ljubljani. Kjer se ne brigajo postajenačelniki za kuhinje, tam primanjkuje vedno živil. Svetujemo odborom uslužbencev, ki soodločujejo pri kuhinjah, da pozovejo one šefe, ki se jim ne ljubi brigati za te stvari, da izroče svoj posel drugim, ki imajo več veselja in več zmožnosti.

Rajhenburg. Predsednik rajhenburške vplačevalnice je sodrug Jelčnikar Josip, Rožno 21, pošta Rajhenburg. Izvoljen je bil na sestanku v nedeljo 27. avgusta. Nanj naj se naslovljajo vsi dopisi v zadevi vplačevalnice.

Razne stvari.

Cenzura. Svoj ogradski pesnik Petöfi je v celni cenzuro takole: Cenzura je oni mogočnik peklenjski cepč, pod katerega moramo mi postavljati snopje. In ko izmleti ta cepč iz snopja zrna resnice, tedaj nam zažene prazno slamo. In to prazno slamo gloda potem občinski svetniki.

Venik prijatelj sodruga Liebknechta je vsekakor ljubljanski državni pravdnik. V zadnji številki »Železničarja« smo objavili suhoparno poročilo, da je bil sodrug Liebknecht obsojen. Ljubljanski državni pravdnik je zatrl notico v celoti. Tega si nismo mogli drugače tolmačiti kakor takole: Vsi listi, ki izhajajo v Ljubljani, so prinesli to vest in državni pravdnik ni imel nič proti temu, le v »Železničarju« jo je zatrl. Ker so te listi bužvalni — tako je sklepal skoraj gotovo državni pravdnik — jih delavstvo ne bere in zakaj bi potem ravno iz socialističnega lista izvedelo to žalostno novico? Torej, proč z njo in rdeči svinčnik je zaškrta preko notice. Mogoče je pa tudi, da jo je zatrl zato, ker smo pozabili pristaviti ob koncu poročila, da se je Liebknechtu prav zgodilo. Saj je pa tudi popolnoma res. Čemu neki uganja Liebknecht take nemnogi in tvega za svetost svojega prepričanja svojo svobodo? Mar bi bil nastopil pot, ki vodi do dostojanstva avstrijskega državnega pravdnika in prihranene bi mu bile vse take slasti s prepričanjem. In sedaj — posnemamo v »Železničarju« ljubljanskih listov, gospod državni pravdnik — so Liebknechtu povišali kazen na štiri leta in en mesec stroge ječe in za šest let so mu odvzeli vse državljanske pravice. Kaj ne, gospod državni pravdnik, popolnoma se strinjate z nami v sodbi. Prav mu je, čemu pa je tako trdovraten v svojem prepričanju?

Z bojščja ameriških železnic. V ameriškem železniškem prometu je prišlo ob življenje v 17 letih, namreč od leta 1895 do 1912, nič manj nego 103.320 ljudi in ranjenih je bilo 587.028! Vsi ti so žrtvovali svoje življenje v interesu železniških akcijonarjev, v interesu kapitalistične mavhe.

Nenavadnega ministrskega predsednika imajo v Avstraliji. Ta je namreč izdal vsem vladnim uradom odlok, ki pravi, da se naj ozirajo pri nastavljanju uradnikov le na take proslilce, ki so organizirani, ki so člani kake strokovne organizacije. Upamo, da zgled avstralskega ministrskega predsednika, ne bo slabo vplival na njegove evropske tovariše.

Avstrijske in ogradske državne železnice poročajo o zelo ugodnih prejemkih za prevažanje. Avstrijske železnice so sprejele od 1. julija 1915 do 30. junija 1916 za 203 milijonov kron več za prevažanje kakor v prejšnjem upravnem letu,

ogrske državne železnice pa za 176 milijonov kron več.

Petindvajsetletnica kovinarske zadruge v Nemčiji. Strokovna organizacija kovinarjev v Nemčiji je praznovala letos 1. avgusta svoj petindvajsetletni obstoj. Kovinarska zveza nemških sodrugov je največja in najmočnejša strokovna organizacija na vsem svetu. Čez 13 tisoč članov te zveze je padlo že v sedanji vojni in preko tristo tisoč članov je še na bojiščih.

Italijanski socialistični poslanci so na zadnjem zasedanju italijanskega državnega zbora, 29. junija, zopet krepko nastopili za konec vojne. Socialistični govorniki — Treves, Turati in Morgari — so morali prenesti vsled tega hudo ploho psovok od strani meščanskih poslancev.

Podporni sklad zaostalim svojcem.

Od 25. junija do 8. avgusta so bile izplačane naslednje posmrtnice:

167. Stöckl Barbara, Lend	K 150
168. Smolka Fran, Prerau	» 300
169. Döpfel Fran, Lobersdorf	» 300
170. Svejda Emanuel, Dunaj II., sev. zahod. žel.	» 100
171. Willert Gottlieb, Floridsdorf	» 300
172. Kelc Josip, Gaisberg	» 100
173. Frauenberger Katra, Favoriten II.	» 50
174. Kremlaček Karl, Iglau	» 100
175. Stelzig Fran, Schreckenstein	» 100
176. Fingerlos Marija, Stadlau	» 50
177. Gurtner Joh., Dunaj XVI.	» 100
178. Friedl Karol, Dunaj XVI.	» 100
179. Vetter Amalija, Dunaj XI.	» 50
180. Košak Ana, Strakonitz	» 50
181. Joksich Ivan, Gäuserndorf	» 300
182. Sittlinger Marija, Belak I.	» 150
183. Maresch Josip, Gradec II.	» 300
184. Mikše Karol, Niederlindenwiese	» 300
185. Hvizdal Josip, Brno II.	» 200
186. Črnuška Stefan, Dunaj XIV.	» 200
187. Poppera Barbara, Floridsdorf II.	» 100
188. Fritsche Berta, Kreibitz	» 100
189. Florian Rudolf, Kreibitz	» 100
190. Walch Josip, Maribor I.	» 300
191. Achthorner Kristjan, Saalfelden	» 100
192. Schwalbrer Katra, Rožna	» 150
193. Kheck Ernst, Trst II.	» 300
194. Schindelka Matej, Olmuc	» 300
195. Vieweg Ivan, Karolinentaf	» 300
196. Uys Josip, Stadlau	» 300
197. Grifschienig Walburga, Ljuben	» 150
198. Lončar Jurij, Mistek	» 200
199. Elstner Ivan, Aussig	» 300
200. Prohaska Vencel, B. Leipa	» 300
201. Skranek Vencel, Brno I.	» 200

Skupaj K 6.500

Poprej izplačano » 26.500

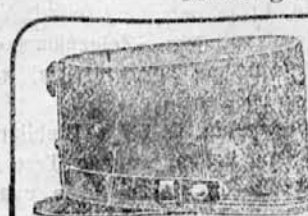
Skupaj K 33.000

Umrlo je 25 članov in 10 žen, skupaj 35. Vseskupaj je umrlo 122 članov in 79 žen, skupaj 201 smrtnih slučajev.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Umstvena reja domačih velikih zajcev.

Ročno knjišico za rejo kuncev za zakol z 18 podobami s poštno vred za ceno K 1'20 v knjigarni »Arbeiterwille« Gradec, Mariengasse 16.

Adalbert Kassig

Ljubljana,
Židovska ulica.

Zavod za uniformo, krznar in izdelovatelj čepic priporoča svojo veliko zalogo vsakovrstnih uniformskih predmetov za železničarje, kakor: čepice, gumbe, rosete, žnore, piščalke i. t. d. Čepice zimске in letne za strojevodje, kurjače itd. v raznih oblikah po najnižji ceni. — Postrežba točna.